

Huzián László (1923-1996) emlékezete

Bozsik András

Debreceni Egyetem, Növényvédelmi Tanszék, Debrecen

email: bozsik@agr.unideb.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Huzián László a magyar felsőfokú növényvédelmi oktatás, azon belül a növényvédelmi állattan meghatározó személyisége. A hazai növényvédelmi állattani tudományos és gyakorlati szakemberek képzése elképzelhetetlen lett volna közreműködése nélkül. A Manninger Gusztáv Adolf alapította növényvédelmi állattani iskola továbbépítője, a képzés tartalmi és szervezeti színvonalának megújítója, aki egész munkásságát és életét a növényvédelem fejlesztésére fordította. Kutatásai során számos új mezőgazdasági kártevőt talált meg, jellemzett s dolgozta ki az azok elleni védelmet (répa-aknázómoly, répa-levelbarkó, kukoricabarkó, dohánybarkó stb.), nagyjelentőségű a nagy szántóföldi kultúrák állati kártevő-együtteseinek, s különösen a cukorrépa kártevőinek előjelzésében kifejtett tevékenysége. Tanító munkájának egyik csúcsa a Bognár Sándorral 1979-ben közösen megírt Növényvédelmi állattan tankönyv, amiről Szalay-Marzsó László úgy nyilatkozott, hogy annál jobbat nem lehet írni. Igaza volt. Kiváló rendszerező szemléletének, fáradhatatlan igyekezetének köszönhető a gödöllői Agrártudományi Egyetemen kiépített csodálatos növényvédelmi könyvtár, s az állattani bemutató anyagok (diák, preparátumok, tárlók, rovarsilók, stb.) egyedülálló gazdagsága.

SUMMARY

László Huzián was a determining personality of the higher education of Hungarian crop protection more precisely that of the agricultural entomology. Training of the scientific and extension specialists of Hungarian agricultural entomology from 1960 till 1983 would have been unimaginable without him. He was the builder of the agricultural entomology school established by Gusztáv Adolf Manninger, the developer of the training's essential and organisational standard, who sacrificed his life's work for developing the crop protection. He found, characterized many pests (E.g. Scrobipalpa ocellatella, Lixus scabricollis, Tanyemecus palliatus, Mesagroicus obscurus) new for the Hungarian fauna and worked out a control technology against them. It is important to mention his activity in creating the forecasting of the big field crop animal pests mainly that of the sugar beet pests. One top of his educational work was the wonderful manual „Agricultural Entomology” written with Sándor Bognár in 1979. László Szalay-Marzsó said of this book that it was impossible to write a better one. He has been right. The magnificent crop protection library and the unique richness and accuracy of the animal demonstration material (slides, pictures, preparates, showcases, etc.) established at the Gödöllő University of Agriculture can be thanked to his extraordinary systematizing mentality and tireless efforts.

Kulcsszavak: Huzián László, emlékezés, növényvédelmi állattan, felsőoktatás

Keywords: László Huzián, remembrance, agricultural entomology, higher education

ÉLETÚT

Huzián László dr. a növényvédelmi állattan kiemelkedő művelője, a növényvédelmi állattani egyetemi oktatás szívós munkában, kitarító építkezésben élenjáró, szerény személyisége 1923. július 10-én Zalaegerszegen született és 1996. augusztus 29-én Gödöllőn hunyt el (1. ábra).

Alsó- és középfokú iskoláit Zalaegerszegen végezte. 1942-ben érettségizett a Deák Ferenc (ma Zrínyi Miklós) gimnáziumban. Felsőfokú tanulmányait a keszthelyi Mezőgazdasági Főiskolán illetve az Agrártudományi Egyetem Keszthelyi Osztályán végezte. Keszthelyen a Mezőgazdasági Főiskola Növényélettani- és Növénykórtani Tanszékén 1943-1944-ben hallgatóként magángyakornok (demonstrátor). 1944-ben katonai szolgálat miatt megszakította tanulmányait, s később karpaszományos szakaszvezetőként fogságba esett. Németországban és Franciaországban embertelen körülmények között tartották a fogolytáborban, ahonnan sok szenvedés és nélkülözést átélve egy év és két hónap elteltével 1946 júniusában került haza. Tanulmányait 1946 őszén folytatta, és ugyanezen év decemberében kitűnő minősítéssel diplomázott (2. ábra). Nem sokkal ez után Manninger Gusztáv Adolf professzor meghívta a tanszékére (3. ábra). Ettől kezdve a növényvédelem oktatásában és kutatásában dolgozott a Növénykórtani Tanszéken és annak jogutódain, Keszthelyen, Budapesten és Gödöllőn. Azon kevesek közé tartozott, akik oktató-kutató munkássága töretlen volt: egyetemi tanársegéd 1947-től, egyetemi adjunktus 1952-től, egyetemi docens 1966-tól. Egyetemi doktori fokozatát a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karán 1963-ban kapta meg egy csodálatos, közel 400 oldalas disszertáció elkészítése után, amely a répa-aknázómoly (*Scrobipalpa ocellatella*) tökéletes monográfiája (Huzián, 1962). A dolgozat minősége és tartalma alapján bőven elérte, sőt meghaladta a kandidátusi disszertációk színvonalát. Jelenleg is megtekinthető a Szent István Egyetem Növényvédelmi Intézet könyvtárában.

A rovarügyi Tanszék és a jogutód Növényvédelmi Tanszék (ATE Gödöllő) helyettes vezetője (1953-1983) volt. Közben az Állattan – Rovartan Tanszék (1947-1949), majd a Növényvédelmi Tanszék (1968-1969) megbízott vezetőjeként tevékenykedett. Az egyetemi képzés területén a szaktárgyak (Rovartan, Mezőgazdasági

növények állati kártevői, Növényvédelmi állattan (4. ábra), Növényvédelemtan, Növényvédelmi előrejelzés) vezető előadója, vizsgáztatója 1954-től, doktoráltatója 1964-től, és az Államvizsga Bizottságok tagja, esetenként

1. ábra Huzián László dr.

Figure 1.: Dr. László Huzián

elnöke volt 1960 – 1984 között. Oktató-nevelő munkát az ATE Mezőgazdaságtudományi Karán (agronómiai, agrárközgazdasági karokon), a növényvédelmi, a növénytermesztési és egyéb posztgraduális szakmérnök képzésben fejtett ki. A növényvédelmi állattan tanítása és az ezzel kapcsolatos egyéb tevékenység irányítása az 1960/70-es években elsősorban Huzián László nevéhez fűződött. Ezekben az években több mint 1300 növényvédő szakmérnök és szakirányult hallgató, valamint 31 doktorjelölt képzésében fáradozott. Ezenkívül a kertész és agrármérnökök továbbképzésére is tetemes munkát fordított. Természetesen az első növényvédő szakmérnöki képzés állattani előadója is ő volt, amelyben a Gazdasági növények állati kártevői tárgyat tanította „igen nagy precizitással”(Czimer, 2006) (5. ábra). Igen ez a helyes kifejezés, Huzián tanár úr nagyon pontos, precíz ember volt.

Változatos volt növényvédelmi, növényvédelmi állattani és prognosztikai kutatási területe. A kaliforniai pajzstetű kutatásokon (1946-1949) kívül a jelentősebb szántóföldi növények (kukorica, búza, cukorrépa, burgonya, lucerna, vöröshere, somkóró stb.) és a raktározott termények kártevőinek, populációdinamikai, ökológiai, előrejelzési kérdéseit tanulmányozta. Manninger Gusztáv Adolf munkatársaként az 1949-1954 közötti időszakban főleg a cukorrépa- és a lucerna kártevőinek előrejelzési módszereinek alapozásában és fejlesztésében ért el eredményeket. Több hazánkban korábban ismeretlen, a faunára új kártevőt írt le, vizsgált meg behatóan (pl. répa-aknázómoly 1950-, kukoricabarkó 1952-, répa-levelormányos 1953-, fekete barkó 1954-, dohánybarkó 1959-, borsó-gubacsszúnyog 1962-, kis kendermoly 1967-, stb.). A legeredményesebb és legjelentősebb kutatásai a répa-aknázómolyhoz kötődnek. Tudományos munkaterülete volt még a hazai növényvédelem bibliográfiai anyagának kutatása és feldolgozása, a növényvédelmi felsőoktatás története (Huzián, 1955, 1968, 1996).

Körülbelül 160 tudományos és népszerűsítő munkája jelent meg (Bognár, 1996; Huzián, 1955, 1953, 1954, 1962, 1968, 1990). Ezek közül tudományos lapokban, periodikákban 44, előadásokban 8, egyetemi jegyzetekben 29, könyvekben, tankönyvekben, lexikonokban, 12, és egyéb kiadványokban 23 található. Nívódíjas tankönyvek szerzője, több tudományos kézikönyv és a Mezőgazdasági lexikon (1982) munkatársa volt. Publikációi az Agrártudomány, az Aquila, az ATE Mezőgazdasági Karok Évkönyve, a Biljna Zastita (Zagreb), a Folia Entomologica Hungarica, a Himizacija Poljoprivrede (Beograd), a Kert és Szőlő, a Magyar Mezőgazdaság

2. ábra Huzián László ifjúkori képe

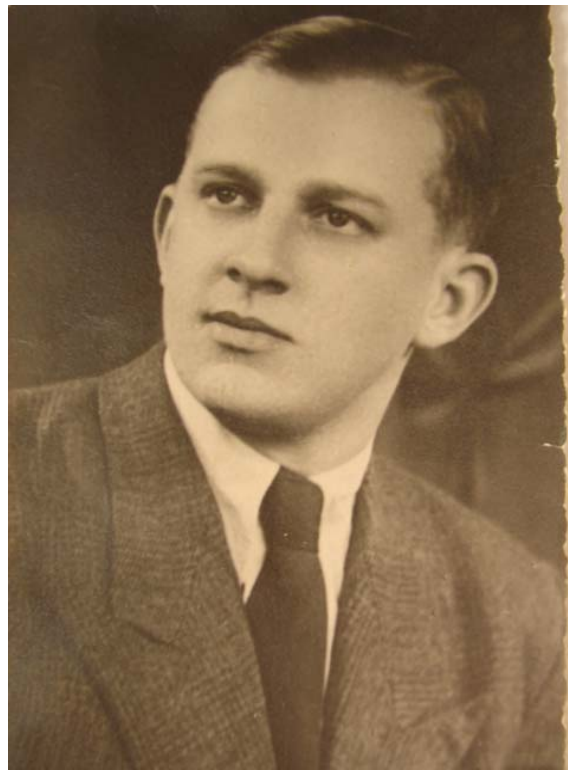

Figure 2: László Huzián as a young man

3. ábra Huzián László Manninger Gusztáv Adolf professzor mellett (alsó sor)

Figure 3: László Huzián besides Prof. Adolf Gusztáv Manninger (lower row)

a Mezőgazdasági Közlemények, a Növényvédelem (litogr.), a Növényvédelem Időszerű Kérdései folyóiratokban jelentek meg. Legismertebb munkája a Bognár Sándorral közösen írt Növényvédelmi állattan volt (Bognár – Huzián, 1979), amiről kétség nélkül állítom, hogy a legjobban összeállított, szerkesztett, legtömörebben mégis olvashatóan megírt tankönyv és kézikönyv, amely – ha eltekintünk a részben elavult védekezési résztől – ma

is a legalkalmasabb tankönyv lehetne (6. ábra). A könyv egyes fejezeteiben megtalálhatjuk Huzián tanár úr korábbi munkásságának eredményeit (7. ábra).

A Rovartani Tanszék majd a jogutód Növényvédelemtani Tanszék (Gödöllő) könyvtárának szervezője és szakirányítója volt 1952-től 1996-ig. Ez a könyvtár volt 1996-ban a Gödöllői Agrártudományi Egyetem leggazdagabb, legjobban elrendezett és katalogizált könyvtára, amely a XVI. századtól 1996-ig a növényvédelem és az azzal kapcsolatos diszciplínák (növénytan, növénykórtan, állattan, növényvédelmi állattan, a növényvédelem minden részterülete, története) valamint a legfontosabb segédkönyvtári anyag (szótárak, lexikonok, bibliográfiai források, témadokumentációk) színe-javát tartalmazta. Ez a könyvtár magán viselte a tanár úr több mint 40 éves gondoskodását.

Kutató és tanító munkája mellett jelentős volt szaktanácsadói és lektori tevékenysége is. Az igazságügyi Növényvédelmi Szakértői Bizottság tagja (1975-1979) és több állami gazdaság (Jászberény, Pusztaszabolcs, Kiskunság, Füzesabony) és a GATE gödöllői, hatvani, hajdúszoboszlói tangazdaságainak növényvédelmi szaktanácsadója volt 1959 és 1966 között. Lektori munkáját dicséri többek között a Növényvédelmi állattan kézikönyve sorozat, amelynek egyik legtöbbet munkálkodó szakmai ellenőre volt.

Haláláig tagja volt több hazai szakmai társaságnak: Rovartani Társaság 1947 – 1996, Agrártudományi Egyesület 1951-1996, Biológiai Társaság 1957-1996.

A kapott díjakat tekintve egyértelmű, hogy érdemei sokszorosan felülmúlták az elismeréseket: Miniszteri Dicséret (1960), a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1963), Kiváló Munkáért (1984), Emlékérem a Mezőgazdaság Fejlesztéséért (MAE, 1989), Horváth Géza emlékérem (1994).

Emberi tulajdonságai, Huzián László és a kollégák

Mikor hallgató voltam nem tudtam sokat Huzián tanár úr egyetemen kívüli életéről, tevékenységéről, érdeklődési köréről. Egyszer az egyetemi bélyeggyűjtő kör hirdetménye mellett járva rápillantottam a kihelyezett bélyegekre és blokkokra, s akkor vettem észre a nevét, s kiderült, hogy ő volt a bélyeggyűjtő kör vezetője, s a legújabban kiadott bélyegekre hívta fel akkor éppen a figyelmet. Huzián tanár úr komoly bélyeggyűjtő volt, ami illet is rendszerező szemléletéhez. Bélyeggyűjteményei olyan nevezetesek voltak, hogy az országos és nemzetközi mezőgazdasági és élelmiszeripari kiállításokon (Budapest, 1967, 1970, 1975, 1980, 1985, 1990) és a vadászati vilákiállításokon (Budapest, 1971) növényvédelmi, természet- és környezetvédelmi témájú bélyegeit rendszeresen bemutatták. Tematikus gyűjteményei (állatrendszertan, környezetvédelem, állattenyésztés, vadászat, a gombák világa bejárták a nemzetközi bélyegkiállításokon a világot (Európa minden országa, Japán, Egyesült Államok, Ausztrália), amelyeken összesen 48 arany vagy ezüst érmet nyert, ezek között két Grand Prix érem is szerepelt.

Emellett nagyon szerette a természetet, feleségével (A tanár úr 1950 júniusában házasodott, felesége Klie Margit Ibolya. Házasságukból két gyermek született: László (1950) agrokémikus agrármérnök, és Katalin (1953), aki óvónő.) sokat kirándult, túrázott, s közben rengeteget fotózott, diára is, papírra is, mégpedig kiválóan. Az egyetemi állattani bemutató anyagban 2000 szakmai diája található, az otthoni gyűjteménye pedig 15000 természeti, táj és művészettörténeti felvételtől áll. Minderről azonban szót sem ejtett, a természetképeiről nem sokkal halála előtt értesültem, amikor Bujáki Gáborral meglátogattuk őt.

A fotózáson és a bélyeggyűjtésen kívül másik nagy szerelme a zene volt. Még gimnazista korában tanult meg önjerejéből mandolinon, s idős korában is gyakran muzsikált kedves hangszerén. Nagyon szerette a komoly zenét, klasszikus zenei gyűjteménye 3000 hanglemezből állt.

4. ábra Huzián László aláírása

Növénykórtan				
Tóth Istvánné dr	2	2		
Növényvéd. állattan				
Dr Huzián László	2	4		
Második Idegen nyelv				
Kunzl Ferenc	0	2		

Figure 4: Signature of László Huzián

5. ábra Az első növényvédő szakmérnöki évfolyam tablója (Huzián László a legfelső sorban jobbról a harmadik)

Figure 5: Group photograph of the first crop protection specialists (1960) (László Huzián is the third person from right in the top row)

Huzián tanár úr a lehető legelegánsabb volt – élesre vasalt nadrág, hófehér ing és köpeny, hibátlanul megkötött nyakkendő, kifogástalanul borotvált arc -, amikor belépett az előadóterembe. Egyik évfolyamtársam találóan jegyezte meg, „olyan, mintha a skatulyából húzták volna ki”. Már a megjelenésével megadta a tisztességet a diszciplinának és a hallgatóságnak. Nem volt népszerűséget kereső ember, megadta, de noha soha nem említette, elvárta – mert magától értetődő volt – a tiszteletet. Persze más idők is voltak azok. Az ő személyével kapcsolatosan a német *Ehrfurcht* (mély tisztelet) kifejezés jut eszembe, a megjelenése kiváltotta

6. ábra Minden idők legjobb növényvédelmi állattan könyve

Figure 6: The best Hungarian agricultural entomology book of all time

7. ábra A répa-aknázómoly kártétele a disszertációban

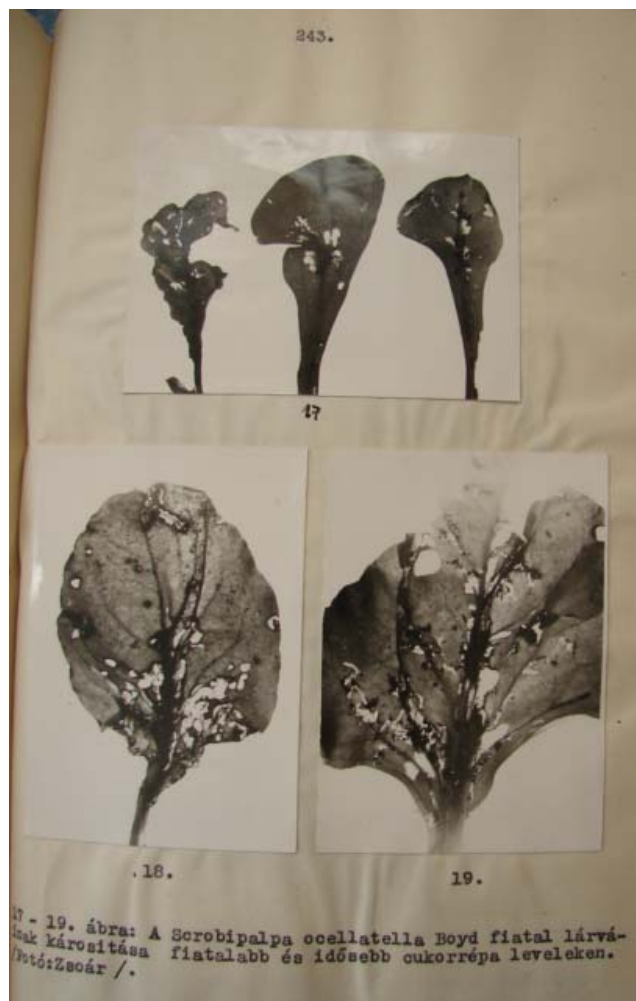

Figure 7: Damage of beet moth in his thesis

ezt a fajta tiszteletet. Ugyanakkor szerette a hallgatóit: gyakran fejezte be azzal előadásait, hogy felhívta a figyelmünket a dohányzás és az alkohol káros hatásaira, és erősen biztatott a természet szeretetére, megóvására, a kirándulások, az egészséges életmód fontosságára. Szerény, csendes, kedves ember volt, aki talán soha nem emelte föl a hangját, és sohasem tömjénezte önmagát. Saját maga jellemzésére is alkalmas mindaz, amit az általa csodált és szeretett Manninger professzorról írt: „...szigorú, látszólag „kemény magatartású” volt mind magával, mind másokkal szemben. Előadásait a pontosság, a közérthetőség, a gyakorlatias szemlélet jellemezte. Az előadások és gyakorlatok számonkérése szigorú, de igazságos volt. Igazságérzete és „meleg szíve”, az oktató-nevelő munka határtalan szeretete nagy tiszteletet váltott ki a hallgatók és a tanszéki munkatársak körében.” Önmagát legszívesebben Manninger professzor tanítványának, munkatársának, iskolája követőjének és művelőjének nevezte.

Később olyan szerencsém volt, hogy nyolc évig a GATE Növényvédelmi Tanszékén dolgozhattam, s nap mint nap találkoztam vele, aki akkor nyugdíjasként minden nap bejárt, a könyvtárat igazgatta, katalógusát tökéletesítette. Ennek az időnek köszönhetem, hogy mélyebben megismerhettem őt. A könyvtár használatában sokat segített nekem is, egyszer emlékszem a kalapos gombák határozásában volt némi gondom, s akkor derült ki, hogy a tanár úr kiváló gombaismerő. Azonnal segített, s egyúttal megmutatta a legjobb gombahatározókat, s felhívta figyelmem a spórák alapján történő határozásra. Elmagyarázta, milyen tisztásokat kedvelnek a vargányák az egyetemi erdőben, de azt is hozzáfűzte kis mosollyal, hogy azért bevált gombázó helyeit nem árulja el. Egyszer behívott a szobájába, kirakott az asztalára egy rakás könyvet és jegyzetet, s kérdezte, hogy megvannak-e azok nekem, s szükségem lenne-e rájuk? Hazai és angol szerzők kiváló növényvédelmi állattani és élettani munkáiról volt szó. Ha tetszik, mondta, csak fogjam és vigyem, használjam őket. Azóta is megvannak.

Amikor a doktori értekezésem készítettem, szerkesztési és kifejezési kérdésekkel fordultam hozzá. Felhívta figyelmem a közérthetőségre: „Úgy kell megírnod a disszertációd, hogy egy átlagosan művelt ember nehézségek nélkül megértse azt!”

Huzián tanár úr tökéletesen kihasználta nyugdíjas utazási kedvezményét a fővárosban és vidéken is. Mindent eseményt ismert, a legkülönbözőbb kiállításokon, koncerteken az első látogatók között volt, s azokra időben

felhívta az egész tanszék figyelmét. Prospektusokat, szórólapokat helyezett ki a könyvtárba, s kérés nélkül elmagyarázta mikor, hogyan juthatunk el a legérdekesebb rendezvényekre, kiállításokra, koncertekre, milyen szakkönyvek jelentek meg. Mellesleg azt is tudta, hol lehet a legjobb áron a legjobb minőségű szalámiféléket, kávé, teát s más efféle csemegét beszerezni, ami a nyolcvanas évek második felében fontos információ volt. Ott próbált segíteni, ahol tudott.

Milyen üzenetet küldhetne Huzián tanár úr a mának? Talán az értékrend és az emberek hozzáállása a szakmához és a világ dolgaihoz lenne a legfontosabb! Valamennyi elveszőben! Tisztesség, becsület, szorgalmas, elmélyült, hatékony munka, amelyhez nem elegendő a tehetség, hanem gondos felkészülés, tanulmányok és gyakorlás szükséges. A tudást nem lehet az út széléről összekaparni, hanem keményen meg kell érte dolgozni. A munka pusztá ténye és mennyisége azonban nem elégséges, ami a meghatározó, az a minőség! „A növényvédelem veszélyes üzem, a növényvédelmi szakmérnök felelőssége nagy, ezért az elégséges jegy nem elégséges.” Huzián László (1996).

Köszönetnyilvánítás: Nagyon köszönöm dr. Huzián Lászlónénak, Huzián tanár úr özvegyének, hogy a tanár úr életének egyes szakaszait felidézte, ezzel s számos egyéb dokumentummal, fényképpel hozzájárult az emlékirás létrehozásához.

IRODALOM

- Bognár S. (1996): Huzián László (1923-1996) életútja és munkássága. Kézirat, Budapest, pp. 5.
- Bognár S., Huzián L. (1979): Növényvédelmi állattan. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, pp. 557.
- Czímber Gy. (2006): 1960-ban végeztek az első magyar növényvédelmi szakmérnökök. Növényvédelem, 42 (7): 401-403.
- Huzián L. (1954): A növényvédelem magyar bibliográfiája I. 1945-1952. Agrártudományi egyetem, Gödöllő, pp. 359.
- Huzián L. (1953): A növényvédelem magyar bibliográfiája II. 1945-1952. Agrártudományi egyetem, Gödöllő, pp. 508.
- Huzián L. (1955): A kártevő előrejelzés (prognózis) irodalma 1940-1955. június 1-ig. (A cukorrépa-kártevők előrejelzése Magyarországon. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, p. 99-111.
- Huzián L. (1962): A répaaknázómoly (*Scrobipalpa ocellatella* Boyd). Doktori értekezés. ATE Mg. Kar, Gödöllő, pp. 350.
- Huzián L. (1968): Növényvédelmi témák kidolgozásának módszere. (Útmutatás a szakdolgozatok, értekezések és a kutatási témák irodalmának helyes megismeréséhez). ATE Mezőgazdaságtudományi Kar, pp. 92.
- Huzián L. (1990): Dohánybarkó (*Mesagroicus obscurus* Boheman). In: Jermy T., Balázs K. (szerk.): A növényvédelmi állattan kézikönyve 3/B kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 430-431.
- Huzián L. (1996): A Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kar Növényvédelmi Tanszék története (1920-1995). Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, pp. 247.